

GEFAD / GUJGEF43(3): 2309-2327(2023)

DeneySEL Sanat Eğİtİminin Öncüsü Olarak Black Mountain Koleji*

Black Mountain College as a Pioneer of Experimental Art Education

Ali Ertuğrul KÜPELİ¹, Muhammet Mustafa ÜNLÜ²

¹ Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, e-posta: alikupeli@gazi.edu.tr

² Dr., T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, e-posta: muhammetmustafaunlu@gmail.com

Makale Türü/Article Types: Derleme Makale/ Review Article

Makalenin Geliş Tarihi: 19.07.2023

Yayına Kabul Tarihi: 28.09.2023

ÖZ

Bu araştırmanın temel amacı, Black Mountain College'da uygulanan deneySEL sanat eğitimi yaklaşımını göz önünde bulundurarak öğrencilerin sanatsal yaratıcılıklarını nasıl keşfettiklerini incelemektir. Araştırmanın önemi, Black Mountain College'ın eğitim sisteminin günümüz sanat eğitimine katkısını ortaya koymaktadır. Çalışmanın amacı ve önemi doğrultusunda Black Mountain College'da uygulanan sanat eğitimi yaklaşımı ile deneySEL sanat ve eğitim arasındaki ilişkiyi göstererek sanat eğitiminde teori ve pratik problematiğine ışık tutarak, deneySEL sanatın ne olduğunu ve sanat eğitimine etkisini inceleyerek yeni bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

Sanat, eski zamanlarda çeşitli anlamlarda kullanılmıştır. Bu anlamlar el işi, duyu, ifade, estetik gibi kavramlarla tanımlanmıştır. Bu tanımlar birbirine yakındır ve standart kuralları içerir. Sanat alanlarında çeşitlenmelerin ortaya çıkmasıyla, tanımlar fiziksel, duygusal ve bilişsel açıdan genişlemektedir.

DeneySEL sanat eğitiminde, geleneksel sanat eğitimi yöntem ve tekniklerinden farklı olarak, farklı disiplinler, yöntemler ve süreçler birleşir ve eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılan bireylerin yaratıcılıklarını keşfetmelerini sağlar. Bu noktada, araştırmada Black Mountain College'ın deneySEL sanat eğitimi incelenmiştir. Black Mountain Koleji'nde uygulanan sanat eğitimi yaklaşımı, disiplinlerarası bir yapı ortaya koyarak yenilikçi bir sanat eğitimi anlayışı yaratmıştır.

***Alıntılama:** Küpeli, A. E. ve Ünlü, M. M. (2023). DeneySEL sanat eğitiminin öncüsü olarak Black Mountain Koleji. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(3), 2309-2327.

Bu yaklaşımla eğitim alan bireylere, geniş kapsamlı bir eğitim alma fırsatı sağlanırken sanatsal yaratıcılıklarını keşfetmeleri ve geliştirmeleri için olanak tanınmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Black Mountain Koleji, Sanat, Sanat eğitimi, Deneysel sanat, Deneysellik,*

ABSTRACT

The primary purpose of this research is to examine how Black Mountain College allows students to explore their artistic creativity by considering the experimental art education approach. The importance of the research reveals the contribution of the educational system of Black Mountain College to today's art education. In line with the purpose and significance of the study, it aims to reveal a new perspective by examining what experimental art is and its effect on art education, by showing the relationship between the art education approach applied at Black Mountain College and experimental art and education, by shedding light on the problematic of theory and practice in art education.

Art has been used in various meanings in ancient times. These meanings are defined by concepts such as handcraft, emotion, expression, aesthetics, etc. These definitions are close to each other and include common rules. Due to the emergence of variations in the fields of art, definitions are expanding in terms of physical, affective, and cognitive.

In experimental art education, apart from traditional art education methods and techniques, different disciplines, methods, and techniques come together and enable individuals involved in education and training activities to discover their creativity. At this point, the experimental art education of Black Mountain College was examined in the research. The art education approach applied at Black Mountain College has created an innovative understanding of art education by revealing an interdisciplinary structure. With this approach, individuals who receive education are allowed to explore and develop their artistic creativity while providing them with the opportunity to receive a wide range of education.

Keywords: *Black Mountain College, Art, Art education, Experimental art, Experimentality.*

GİRİŞ

Sanatın tanımı ve pratiği, tarih boyunca çeşitli kültürel bağlamlarda evrilmiştir. Eski Mısır'da "hemwt" kelimesi duvarı işleyen anlamında kullanılırken bu kelime zaman içinde sanat anlamını kazanmıştır (Erbay, 2013: 9). Türkçe "sanat" kelimesi, Arapça "sun" kelimesinden türetilmiş ve Antik Yunan'da "artios", Latince "artus" kelimeleri üzerinden güzel yapmak, kurmak ve iyi kurmak anlamında bir bağlam kazanmıştır. Antik Yunan felsefesinde "tekhne", bir işi ustalıkla yapmak ve yeni bir şey ortaya koymak anlamında kullanılırken tekhne ve artus el becerisiyle işlenmiş ve yararlı

olanı şekillendiren sanat ve zanaatın birleştiğini gösterir. Bu kelime kökenleri sanatın uygulanmasında belirli kuralların ortaklığını vurgular.

Collingwood (2011: 9) sanat kelimesinin üç farklı anlam barındırdığını belirtir: İnsan tarafından yaratılan sanat eserleri, doğaya karşıt olarak yaratılan yapay nesnelere ve sanatsal düşünce yapısı. Sanat, kişisel bunalımları hafifletme, evrenin ve dünyanın sınırlarına erişme, heyecanları doyurma ve ruhsal özelemleri değerlendirme yolu olarak işlev görür (Kınay, 1993: 1). Bu kapsamda sanat, soyut kavramları somut biçimlere dönüştürme sürecinde insanın fiziksel, bilişsel ve duyuşsal ifade biçimlerini ortaya çıkarmak için bir araçtır (Ünlü, 2022: 26). Bozkurt (2000: 15) ise sanatı, deneyimlerden yararlanarak ve beceri ile düşünme gücü kullanılarak bazı düşüncelerin, amaçların, duyguların, durumların ya da olayların ifade edilmesi veya başkalarına iletilmesi yönündeki yaratıcı insan faaliyetleri olarak tanımlar.

Bu çalışma, Black Mountain Koleji'ne ait deneysel sanat eğitimi yaklaşımının öğrencilerin yaratıcılıklarını nasıl keşfetmelerine olanak sağladığını ve günümüz sanat eğitimine olan katkısını analiz etmeyi hedeflemektedir. Kolejin disiplinlerarası bir perspektif sunduğu ve öğrencilere sanatsal yaratıcılıklarını keşfetme fırsatı verdiği bilinmektedir. Ancak, bu eğitim yaklaşımının etkileri ve uygulanabilirliği üzerine daha detaylı bir incelemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, sanat eğitiminde teorik ve pratik bir birlikteliği sağlayan Black Mountain Koleji'nin sanat eğitimi yaklaşımını ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Problem Cümlesi

Black Mountain Koleji'nin sanat eğitimi anlayışı içerisinde deneysel sanatın konumlanması ve bu yaklaşımın öğrencilerin yaratıcılıklarını keşfetme süreçlerine katkısı nasıldır?

Alt Problemler

a. Black Mountain Koleji'nin sanat eğitimi anlayışı disiplinlerarası ve deneysel öğrenme yaklaşımları açısından nasıl tanımlanabilir?

b. Deneysel sanatın Black Mountain Koleji'nde uygulanan sanat eğitimi yaklaşımındaki rolü ve önemi nedir?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı Black Mountain Koleji'nin benimsediği deneysel sanat eğitim yaklaşımının öğrencilerin sanatla ilgili yaratıcılıkları ve bu yaratıcılıklarını nasıl geliştirdiği üzerine bir değerlendirme yapmaktır. Araştırmanın önemi Black Mountain Koleji'nin metodolojisinin çağdaş sanat eğitimi üzerindeki etkilerini ile katkılarını aydınlatmak ve bu yaklaşımların benzerleriyle karşılaştırmalar yaparak daha geniş bir perspektiften incelemek için bir temel oluşturmasıdır.

Black Mountain Koleji'nin öğretim yaklaşımı, disiplinlerarası bir vizyon sunarak sanat eğitimine yepyeni bir boyut kazandırmıştır. Bu disiplinlerarası çerçeve, öğrencilere kendi sanatsal yeteneklerini keşfetme ve geliştirme fırsatları sunarken aynı zamanda onların sanat tarihi ve geniş eğitim literatürü ile olan ilişkilerini de güçlendirmektedir.

Bu araştırma deneysel sanatın mahiyetini ve sanat eğitimindeki rolünü derinlemesine inceleyerek Black Mountain Koleji'nin eğitim anlayışı ile deneysel sanatın kesişim noktalarını ortaya çıkarmayı ve böylelikle sanat eğitimi teori ve uygulamasının birleşimine dair sorunlara yeni bir bakış açısı getirmeyi amaçlamaktadır.

Sonuç itibarıyla bu çalışmada Black Mountain Koleji'nin deneysel sanat eğitimi modelinin günümüz sanat eğitimi üzerindeki etkilerini tespit etmek ve deneysel sanatın eğitimdeki yerini kavramak amaçlanmıştır. Ayrıca çalışmada sanatın, eğitimin ve deneyselliğin kesiştiği noktaları teorik ve pratik bir birleşim içinde ele alarak konuya dair önemli ve kapsamlı bir inceleme sunulmuştur.

Güzel Sanatlar Eğitimi ve Deneysel Sanatın Temelleri

Sanat eğitimi, sanatın çeşitli dalları arasındaki ilişkiyi, sanatçı, izleyici, toplum, kültür ve eğitim bağlamında düşünsel bir perspektiften inceleyen kuramsal çalışmaları ifade eder. Bu eğitim, okul öncesi eğitimden yüksek öğretime kadar tüm aşamalarda teorik ve pratik çalışmaları içerir (Buyurgan & Buyurgan, 2012: 2).

Sanat, insan varoluşunun en eski yoldaşı olarak tarihsel süreç içinde birçok evreyi atlatmış, bazen temel bir gereksinim bazen de iletişim aracı olarak rol almıştır. İnsanlara yaşam enerjisi veren sosyal ilişkilerin ve sağlıklı iletişimin düzenlenmesinde önemli görevler üstlenen sanat insanlığın vazgeçilmez bir kaynağıdır. Sanatla uğraşan kişiler toplumun gözünde prestijli bir konuma sahiptirler. Bilinçli bir şekilde sanat üreten ve tüketen toplumlar çağdaş uygarlık düzeyine erişebilirler. Ancak, sanatın daha derin anlaşılması ve benimsenmesi için genel eğitim sistemimizde ona uygun bir yer ve rol belirlenmelidir. Her ne kadar sanat eğitimi, eğitim sistemi içinde kendine has bir alan olarak duruyor olsa da diğer eğitim alanlarının daha etkin öğretilmesinde ve anlaşılmasında önemli bir işleve sahiptir; zira sanat eğitimi öğrencilere özgür düşünme ve eleştirel analiz yapabilme becerisi kazandırır (Küpeli, 2014: 7). Aynı zamanda, sanat eğitimi bireyin algılama, düşünme ve uygulama kapasitelerini bütünleştiren ve manevi olgunlaşmayı destekleyen etkili bir yöntem olarak öne çıkar (Erzen, 1990: 64-65).

Eğitim sürecinde estetik beğenin geliştirilmesi önemli bir aşamadır. Estetik duyarlılık, sanat eseri ile doğrudan etkileşimle ve çocuğun algı düzeyindeki çeşitli tepkilerle gelişebilir. Bu süreçte Parsons'ın görsel sanatlar anlayışıyla paralellikler oluşabilir. Ancak, estetik duyarlılığın gelişimi öğretim ve öğrenim ortamına göre değişebilir, bu da sanat eğitiminin öğrencilere sağladığı esnek ve uyarlanabilir bir öğrenme ortamını gösterir (Kindler vd., 2002: 149).

Sanat ve eğitim bireylerin algılama, yorumlama, kavrama, analiz ve sentez yapma, yaratıcılığı kullanma, değerlendirme gibi birçok beceriyi kazanmalarını hedefler. Bilimsel yöntemler zekâ gelişimine katkıda bulunurken sanat eğitimi zihinsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin gelişimine yardımcı olur (Ünlü, 2022: 27). İnsanın duyarlı bir varlık olması nedeniyle duyuşsal hayat, keşiflerle dolu bir dünya sunar ve bu nedenle duyarlılık becerilerinin geliştirilmesi önem taşır (Tunalı, 2011: 216). Bu noktada en etkili yol bireyin sanat eğitiminden geçmesidir (Ünlü, 2022: 27).

Literatürde sanat eğitiminin uygulamalı öğretimi ile ilgili teorik bilginin işleniş ve bu ikili dengenin nasıl olması gerektiği sıklıkla tartışılır. Bu konuda farklı görüşler olmakla birlikte teknik eğitimin önemi genel bir kabul görür (Seidel vd., 2009'dan aktaran:

Küpeli, 2018: 97). Sanat, bireyin gelişim ve öğrenme süreçlerinde duygu ve düşüncüyü bütünleştiren bir role sahiptir. Tarihsel olarak eğitim ve sanat anlayışlarının gelişiminde her daim önemli düşünürler, filozoflar, sanatçılar ve eğitimbilimciler etkili olmuştur (San, 2010: 16). İnsanın doğal güdülerinin eğitimle yaratıcı potansiyele dönüştürülebileceği, eğitimin sürekliliğinin önemi ve beğeni duygusunun eğitimle kazanılmasının gerekliliği vurgulanır (Soykan, 2015: 243).

Çağdaş görsel sanatlar pratiği gerçeklikle illüzyon arasındaki geleneksel ayrımları aşarak daha özgür ve bütünleşik bir yaklaşıma doğru evrilmektedir. Bu yeni bakış açısı sanatın son ürüne odaklı eski yaklaşımlarından uzaklaşarak deneysel ve laboratuvar benzeri ortamların yaratılması yoluyla sanat ve metodun birleşimini vurgulamaktadır (Malicki, 2021: 1). Deneysel sanat eğitimi bu bağlamda, öğrencilerin sanatı bizzat deneyimleyerek öğrenmeleri üzerine kurulmuş ve özellikle 20. yüzyılın başındaki modern sanat hareketlerinin etkisiyle şekillenmiştir.

Sanat, disiplinlerarası bir ifade yolu olarak sadece resim, müzik, video veya fotoğraf gibi geleneksel alanlarla sınırlı kalmayıp deneysel pratiklere doğru genişlemiştir. Örneğin, Hans-Ulrich Obrist ve Barbara Vanderlinden'in 1999'da düzenlediği "Laboratorium" sergisi, bilimsel laboratuvarın ve sanatçının stüdyosunun farklı disiplinlerle iç içe geçtiği bir platform olarak işlev görmüştür. Bu da sanatın çeşitlenebileceğini göstermiştir (Malicki, 2021: 2).

Deneysel sanat, sanatçı ile materyalin yarı kontrolsüz etkileşiminin estetik sonuçlarını ortaya koyar (Manyas, 2013: 19). Bu estetik çözümler genellikle 19. ve 20. yüzyıl başlarında, Empresyonizm'den Sürrealizm'e ve Bauhaus'a kadar geniş bir sanat akımları yelpazesinde görülmüştür. Görsel sanatlar alanlarında pragmatik bir anlayışla malzeme ve ortam özelliklerini göz önünde bulundurarak yeni ve anlamlı ifadeler yaratma arayışı sanatçıların deneyimlerinin bir ürünü olarak ön plana çıkmıştır.

Deneysel düşünce ve sanat uygulamaları çoğu zaman süreç odaklı ve keşfe dayalı bir yaklaşımla ele alınır. Sanatın deneyselliği belirli bir metoda veya çağdaş sanatın sınırlarına sıkı sıkıya bağlı kalmaksızın yeni görüşlerin ve sorunların yaratıcı yeniden

yapılandırılmasıyla sürekli bir gelişim içindedir (Özderin, 2013: 52). Disiplinler ötesi etiketleme sonrası somut bir varlık olarak adlandırılmasa bile deneysel sanat adı altında yapılan soyut çalışmalarla sanat üretimi devam etmektedir. Deneysel sanatın bu çeşitliliği tek bir disiplin veya ifade tarzıyla sınırlı kalmayarak multidisipliner bir özgürlükle ifade edilmektedir (Baratalı, 2019: 50).

Deneysel sanatta deneyimleme süreci estetik oluşumların önemli bir parçasıdır. Sanatçının ve eserin, zamana ve koşullara bağlı olarak etkileşim içinde olması her adımda sanatın kişiselleştirilmesini sağlar. Modern dünyanın hızlı tüketim yaşamında sanatçıların halkla bağını koparmadan tanıdık imajları yaratıcı yollarla yeniden sunarak Dışavurumculuk ve Sürrealizm'e atıfta bulunan bir sanat yaratma çabası çocuksu hayallerin daha basit çizimlere dönüşmesine yol açmıştır; bu kısa ömürlü grup hareketleri sonrasında sanatçılar, deneysel pratiklerini bireysel olarak devam ettirmişlerdir (Burunsuz, 2019: 348).

Gombrich'in belirttiği gibi, sanatçılar neden sadece gördüklerini resmetmekle yetinmezler ve deneyler yaparlar? Çünkü sanat, basit bir taklit olmanın ötesine geçmek seyircinin algılarını zorlamak ve geleneklerle kırılmak zorundadır. Bu durum 19. yüzyılın sanat devrimcilerinin tüm alışkanlıkları yıkma kararlarında da görüldüğü gibi bir gerçektir (Gombrich, 1992: 445-446).

Sanatçıların insanlık tarihi boyunca dışsal ve içsel dünyadan yansıyan düşünceleri ve duyguları sorguladıkları, araştırdıkları ve bu süreçte kendilerini yansıtan yapıtlar ortaya koydukları bilinir. Arthur Danto'nun belirttiği gibi, sanatta nitelik, mantık ya da söylem üzerinden değil, deneyim üzerinden anlaşılabilir; bu, Immanuel Kant'tan itibaren sanat filozoflarının üzerinde uzlaştığı bir konudur (Danto, 2010: 116). Deneysel sanatçılar için madde ve zaman üzerindeki deneyler, duygularını yansıtan bir araştırma aracıdır ve bu durum onların eserlerinde maddenin doğasını sergilemelerine olanak tanır (Manyas, 2013: 3).

Deneysel sanatın özünde, sanatı yüceltme ve her şeyden arındırılmış bir öz arayışı vardır. Sanatçılar, neyi ve neden yarattıklarından ziyade, yaratma sürecindeki anları ve

bu anların anlamını keşfetmeye odaklanırlar. Bu süreçte sanatçı, sanatın ritmini kendi içsel dünyasında yeniden keşfeder ve katharsis yaşar. Deneysel yaklaşım sürekli bir keşif ve arayıştır. Deneysel yaklaşımın amacı sonuca ulaşmak değil, süreçte kalıp bu süreçten haz almak olan bir sanatçının yolculuğudur (Baratalı, 2019: 61). Sonuç olarak sanatçının tecrübesi, estetik hedefleri, düşünce ve içsel dünyası, maddenin doğası ve zamanın etkileri deneysel çalışmanın ortaya çıkışını şekillendirir ve ayrıca sanatçının ifade etme imkânlarını genişletir. Sanatçılar, bu maddeleri kullanarak sanatsal deneyimler yaşarlar ve bu süreçte sanat, sadece eserler aracılığıyla değil aynı zamanda uygulanan yöntemlerle de anlam kazanır.

Black Mountain Koleji'nin Sanat Eğitimi Anlayışı

Black Mountain Koleji'nin Kuruluşu ve Felsefesi

1933'te Rollins Koleji'ndeki bir itaatsizlik olayı sonucu işten çıkarılan Profesör John Rice'm liderliğinde, eğitimci John Dewey'in "*yaparak öğrenme*" felsefesine dayalı yeni bir okulun temelleri atıldı. Bu olay, eğitimin nitel yönlerine odaklanan ve her şeye sanatsal bir perspektifle yaklaşılmasını savunan yeni bir eğitim anlayışının doğuşunu işaret ediyordu. Rice'in vizyonu Black Mountain Koleji (BMC) ile somutlaştı ve bu eğitimde bir devrimin başlangıcı olarak kabul edilebilir (Adamic, 1936). Rice ve ekibi, sanat eğitimi üzerinde durarak öğrenci ve öğretim üyesi arasındaki geleneksel hiyerarşik yapıyı yıkmayı hedeflediler. Eğitim deneyiminin bu çığır açıcı doğası, kolejin kısa ömrüne rağmen dönüştürücü bir etki yarattı ve binlerce öğrencinin mezun olmasına olanak tanıdı (Diaz, 2014).

Bu pedagojik yapı, öğrenci ve öğretim üyesi arasındaki geleneksel ayrımları azaltmayı, hatta kaldırmayı hedefliyordu, böylece eğitimde özgür bir alan yaratılmış oldu. Josef ve Anni Albers, Willem ve Elaine de Kooning, Robert Rauschenberg gibi sanat dünyasının efsanevi isimleri, BMC'nin zengin tarihine katkıda bulunarak Amerikan eğitim ve sanat hayatına kalıcı birer iz bıraktılar (Jonathan & Maria, 2017). Onların mirası, kolejin sadece bir eğitim kurumu olmadığını, aynı zamanda bir sanat ve düşünce hareketi olduğunu kanıtıyor.

Yönetim kurulu olmaksızın işleyen ve Oxford Üniversitesi'nden ilham alarak kredi ve akreditasyon sistemine meydan okuyan BMC, öğrencilerin kendi eğitimlerine aktif katılımını teşvik etti ve mezuniyeti öğrencinin kendisine bıraktı (Katz, 2013). Kolejin bu yapısı, öğrenci merkezli bir eğitimin ne kadar verimli olabileceğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ekonomik zorluklarla boğuşan kolejin, sanat eğitimine verdiği önemle, Josef ve Anni Albers gibi sanatçıları bünyesine katması, kolejin vizyonunun ne denli ileriye dönük olduğunu gösteriyor (Katz, 2013).

Kolej, sanat başta olmak üzere edebiyat, müzik, dans, tiyatro ve felsefe dersleri sunarak disiplinlerarası bir öğrenme modelini benimsedi. Öğrencilere sınıf dışında da kendilerini geliştirme imkanları sağlanarak yaratıcılıklarını serbestçe ifade etme fırsatı tanındı (Harris, 1987). Robert Rauschenberg ve Cy Twombly gibi geleceğin önemli sanatçılarını yetiştiren BMC, öğrencilerine sadece bilgi değil düşünce özgürlüğü de sundu (Duberman, 1993; Katz, 2013). Ancak maddi sıkıntılar, kolejin kapılarını 1957'de kapamaya zorladı (Black Mountain College History Project).

Bu bağlamda, kolejin kısa süreli varlığı eğitimde yenilikçi yaklaşımların ve disiplinlerarası entegrasyonun potansiyelini ortaya koydu. BMC, eğitimde yeni bir paradigmanın sadece mümkün olabilmesinin yanında başarılı ve etkili olabileceğini kanıtladı. Sanat ve bilgi arasındaki sınırları yıkarak yaratıcılığı ve özgün düşüncüyü ön plana çıkaran bu kurum, eğitimde kalıcı bir iz bıraktı ve gelecek nesiller için ilham kaynağı olmaya devam ediyor. Bu, eğitimin sadece bilgi aktarımı olmadığını aynı zamanda kişisel gelişimi ve toplumsal değişimi de tetikleyebilecek güçlü bir araç olduğunu gösteriyor. Black Mountain Koleji bu anlayışın en somut örneklerinden biri olarak tarihe geçmiştir.

Black Mountain Koleji'nin deneysel eğitim yaklaşımı, öğrencilere sadece teorik bilgi vermeyi değil aynı zamanda sanat ve tasarım aracılığıyla derinlemesine deneysel tecrübeler kazandırmayı amaçlamıştır. Bu yaklaşımın temelinde bilginin yalnızca akademik çerçevede kalmayıp yaratıcı süreçler ve pratik uygulamalarla bütünleştirilmesi yatar. Sanatsal deneyim bu eğitim modelinin merkezinde yer alır ve kolejin öğretim üyeleri olan Albers, Cage ve Fuller gibi isimlerin getirdiği farklı

metodolojiler bu deneyimlerin zenginliğini ve çeşitliliğini artırmıştır (Diaz, 2014, s. 1). Doss (2003, s. 178) ise bu sürecin öğrencilerin kendi aralarında öğretmen ve öğrenci olarak roller alarak yaratıcı bir sürece katıldıklarını belirtmiştir.

Black Mountain Koleji'nin eğitim felsefesi, sanat ve tasarımın yanı sıra tarım, inşaat, müzik ve tiyatro gibi alanlarda da uygulamalı bilgiye büyük önem vermiştir. Doss'un belirttiği gibi (2003, s. 179-180), kolejin deneysel yaklaşımı öğrencilere teorik bilginin yanı sıra pratik deneyim kazandırmış ve gerçek hayatta karşılaşacakları zorluklara pratik çözümler üretebilme becerisi kazandırmıştır.

Böylece, Black Mountain Koleji'nin deneysel pedagojisi, öğrencilerine yaratıcılık ve disiplinlerarası bağlantılar kurma konusunda özgürlük sunmuş ve bu özgün öğrenme modeli geleceğin sanatçıları ve düşünürlerini yetiştirmiştir. Black Mountain Koleji, öğrencilerine akademik başarıların ötesinde kişisel ve toplumsal gelişim için gerekli olan yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini kazandırmayı hedeflemiştir. Bu anlayış eğitimin sadece bilgi aktarımı değil aynı zamanda bireyin toplumsal katkıda bulunabileceği bir platform olarak işlev görmesi gerektiğini vurgulayan bir eğitim felsefesi olarak değerlendirilmelidir. Black Mountain Koleji'nin bu vizyonu, eğitim ve sanat tarihinde önemli bir ilham kaynağı olarak kalmaya devam etmektedir (Duberman, 1993; Katz, 2013; Black Mountain College History Project). Bu eğitim modeli, bugünün eğitim sistemlerine de ilham veren öğrencilerin sadece akademik bilgilerle sınırlı kalmayıp hayatın her alanında etkin ve yaratıcı bireyler olarak yetişmelerini destekleyen bir yaklaşımı temsil etmektedir. Füssl, (2006: 85-86) Black Mountain Koleji'ndeki Albers'in sanat eğitimi yaklaşımının öğrencilerin doğrudan malzeme ile etkileşime geçerek ve pratik deneyimler üzerinden öğrenmelerini teşvik ettiğini belirtir. Albers'in bu yaklaşımı, deneysel öğrenme ve yaratıcı süreçlerin önemini vurgulayan öğrencilerin sanatla ilgili kendi algılarını ve becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyan bir metodolojiyi temsil eder

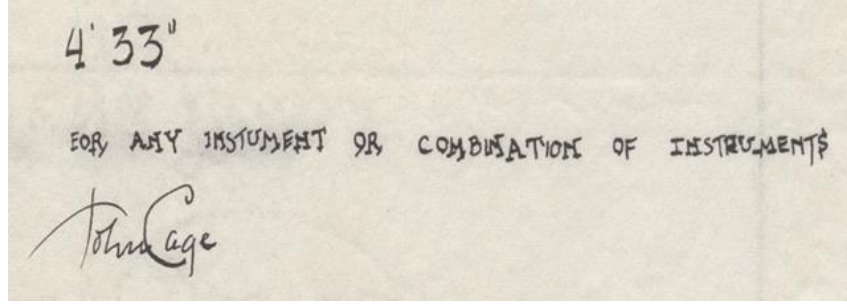
Black Mountain Koleji'nde eğitim gören öğrenciler ve öğretim üyeleri dans ve tiyatro performanslarında da benzer deneysel yaklaşımları benimsemişlerdir. Geleneksel sahne yapılarını reddederek izleyicilerin de performansın bir parçası haline gelmelerini teşvik

etmişlerdir. Bu süreç, sanatın sadece gözlemlenmekten ibaret olmadığını aynı zamanda interaktif ve katılımcı bir deneyim olduğunu göstermiştir. Morgan (2015: 106-107) tarafından vurgulanan bu yaklaşım, izleyicilerin sanatın merkezine dahil edilmesi ve deneysel sanatın özünün bu etkileşimde yattığı fikrini destekler niteliktedir.

M.C. Richards'ın Black Mountain Koleji'ni betimlerken kullandığı ifade ise kolejin sadece bir eğitim yuvası olmakla kalmayıp aynı zamanda yaşamın yaratıcı pratiğine katkıda bulunan bir toplum olduğunu ifade eder. Richards, sanatın ve yaratıcılığın toplumsal değişime öncülük edebileceğine ve hatta dünyayı kurtarabileceğine olan inancını dile getirmiştir (Molesworth, 2015: 275). Akıman (2012: 202), Black Mountain Koleji'nin disiplinlerarası bir eğitim sunma amacını açıklarken mimarlıktan fiziğe, matematikten tasarıma, modern dansın performansına, şiirden coğrafyaya, resimden dokumaya, seramikten müziğe, psikolojiden antropolojiye kadar çeşitli alanlarda çalışmaları ve eserleri bir araya getirdiğini belirtmiştir.

Black Mountain Koleji'nin pedagojik yenilikleri, sanat ve tasarım eğitiminde dönüştürücü bir rol oynamıştır. Kolejin yaratıcı süreçlere odaklanması ve ürün yerine süreci vurgulaması, sonrasında gelen sanat okulları için bir şablon oluşturmuştur (Lane, 2019, s. 2-5). Josef Albers'in renk ve malzeme üzerine yaptığı çalışmalar, öğrencilere görsel algıları ve malzemenin içsel potansiyellerini keşfetme imkânı sunmuş, bu da Albers'in 'Kareye Saygı' serilerinde açıkça görülebilir (Lane, 2019, s. 4). Ayrıca, John Cage'in 1952 yazında Black Mountain Koleji'nde gerçekleştirdiği 4'33" performansı, sanat alanında sessizliğin ve rastgeleliğin önemini vurgulayan dönemine damgasını vuran bir eser olarak kaydedilmiştir (Lane, 2019, s. 6). Ayrıca Black Mountain Koleji'nin deneysel yaklaşımı, performans sanatı ve gösteri sanatlarını yeniden tanımlamada önemli bir rol oynamıştır. Bu yeniden tanımlamanın en çarpıcı örneklerinden biri, John Cage'in 4'33" adlı eseriyle müzik performansı anlayışına getirdiği radikal dönüşümdür. Cage, bu eserinde müziksel formasyonların ötesine geçerek sessizliğin de bir performans olabileceği düşüncesini benimsemiştir. Bu eserle Cage, müziksel sessizliği, sahnedeki varlık ve yokluk arasındaki sınırları sorgulayan bir performans alanı olarak ortaya koymuştur. 4'33" eseri, müziğin geleneksel kalıplarını

kıran ve dinleyicinin deneyimine odaklanan bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu çalışmalar, kolejin sanat eğitimindeki deneysellik ve özgürlük ruhunu, sanat tarihindeki yerini ve bu yaklaşımın günümüz sanat eğitimine olan etkisini derinlemesine yansıtmaktadır.

John Cage, 4'33'', https://hyperallergic-newspack.s3.amazonaws.com/uploads/2013/09/Cage_433_1-640-TITLE.jpg (erişim tarihi: 19.07.2023, erişim saati: 10.31).

John Cage'in 4'33'' eseri ise, müzik ve performans sanatları arasında bir köprü kurmuş ve dinleyicinin beklenmedik bir deneyimle karşılaşmasına olanak tanımıştır. Cage, müziği ve performansı, geleneksel tanımların ötesinde sıradan nesnelere kullanımı, rastgelelik ve göstericilik gibi özelliklerle yeniden kurgulamıştır. Bu eser, müzik tarihinin sessizlik kavramını sanatsal bir performans olarak ele alması bakımından dönüm noktalarından biri olarak kabul edilir (Gann, 2010, s. 2-3). Sanatçı John Cage'in unutulmaz gösterisi (4'33'') geleneksel müziği sorgulamanın ötesine geçerek izleyicileri eserin oluşum sürecine aktif bir şekilde dahil ettiği için deneysel performans sanatının önemli bir örneğidir (Küpeli, 2018: 59). Cage, böylelikle 20. yüzyılın önemli müzikal dönüşümlerinden birinin öncüsü olmuş ve modernist ile postmodernist dönemler arasında bir geçiş noktası oluşturmuştur.

Black Mountain Koleji'nin önde gelen öğretmenlerinden biri olan Josef Albers, eğitim sıklıkla göz ardı edilse de toplumsal yapı ve kültürün şekillendirilmesinde kritik bir faktör olarak değerlendirmiştir. Geleneksel eğitim metotlarının yaratıcı potansiyeli kısıtlayarak ezberci bireyler ürettiğine ve bu metotların bireylerin toplumdaki rolünü pasif bir şekilde şekillendirdiğine inanmıştır. Albers'a göre eğitim, var olan toplumsal

düzeni korumaktan ziyade değişim ve yeniliklere zemin hazırlayan bir araç olmalıydı (Díaz, 2014: 46).

Eğitimde deneyselliğin önemini vurgulayan Albers, sanat eğitiminde geleneksel modelleri aşma çabasını “*Deney yapmak, çalışmaktan önceliktir*” diyerek özetlemiştir. Albers ve çağdaşı John Dewey, eğitimi geçmişin mirasını aktarmaktan çok bireylerin gelecekle etkili bir şekilde başa çıkmalarını sağlayacak bir araç olarak görmüşlerdir. Albers’ın eğitim yaklaşımı, öğrencilerin dünyayı nasıl algıladıklarını ve bu algının onların iradesi ve özerklikleri üzerindeki etkisini değiştirmeyi amaçlamıştır (Díaz, 2014: 49).

Bu bağlamda Black Mountain Koleji’nin sanat ve eğitim anlayışı hem tarihsel hem de çağdaş sanat pratikleri üzerinde derin ve kalıcı etkiler bırakmıştır. Kolej, öğrencilere ve öğretim üyelerine geleneksel sınırların ötesinde düşünme ve yaratma özgürlüğü sağlayarak sanatın ve eğitimin birey ve toplum üzerindeki dönüştürücü gücünü pekiştirmiştir. Bu yaklaşım, sanat eğitimi ve sanatsal üretimin teknik becerilerin ötesinde eleştirel düşünme, yaratıcı ifade ve toplumsal katılımı içerebileceğini göstermiştir.

SONUÇ VE DEğERLENDİRME

Black Mountain Koleji, Avrupa ve Amerikan sanat sahneleri arasında benzersiz bir etkileşim alanı yaratarak kültürel ve eğitimsel alışverişi teşvik etmiştir. Bu etkileşim, öğrenci ve öğretmenlerin sanatsal ve pedagojik gelişimlerine önemli katkılarda bulundu (Füssl, 2006, s. 86-87). Black Mountain Koleji, eğitim yaklaşımıyla modern pedagoji anlayışına önemli katkılarda bulunmuş bir kurumdur. Bu kurum, öğrencilere teorik bilgilerin ötesinde pratik ve sanatsal beceriler kazandırma amacı güden bir eğitim modeli geliştirmiştir. Eğitimde sanatsal deneyimlerin önemine vurgu yapan bu yaklaşım, günümüzde de pedagoji araştırmalarında sıkça incelenen bir konudur. Bu bağlamda sanatsal deneyimlerin öğrenmeyi daha kalıcı hâle getirdiğine ve öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirdiğine dair çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, Dewey’in

(2008) “*Sanat ve Deneyim*” çalışmasında belirttiği üzere estetik deneyimlerin öğrencilerin düşünsel ve duygusal gelişimine katkıda bulunabileceği vurgulanmıştır.

Black Mountain Koleji'nin eğitim anlayışında öğrenciler, sanatsal projelerde iş birliği yaparak ve birlikte çalışarak deneyimlerini paylaşmışlar ve bu süreçte kendi yaratıcı potansiyellerini keşfetme fırsatı bulmuşlardır. Kolejin öğretim yaklaşımının öğrencilere rehberlik yapmak yerine onların kendi deneyimlerini keşfetmelerini teşvik eden bir ortam yaratması, Piaget'in (2005) bilişsel gelişim teorisiyle örtüşmektedir. Bu teoriye göre, bireylerin aktif keşif ve deneyim yoluyla bilgi edinmeleri, öğrenme süreçlerinin daha anlamlı ve kalıcı olmasını sağlar.

Ancak, Black Mountain Koleji'nin pedagojik başarılarına rağmen okulun sürdürülebilir bir finansal yapıya kavuşamaması, kurumun kapanmasına neden olmuştur. Kolejin kapanışı, yüksek öğrenim kurumlarının karşılaştığı ekonomik zorlukların yanı sıra dönemin politik ve ideolojik çalkantılarına da bir örnektir. Bu durum, üniversitelerin mali sürdürülebilirliğinin önemini ve eğitim kurumlarının dışsal faktörlere olan duyarlılığını göstermektedir (Marginson, 1993).

Sonuç olarak Black Mountain Koleji'nin eğitim yaklaşımı hem döneminde hem de günümüzde pedagoji alanında önemli bir konu olarak ele alınmaya devam etmektedir. Okulun yaklaşımının öğrencilerin öğrenmeye aktif katılımını sağladığı, yaratıcılıklarını geliştirdiği ve öğrenmeyi daha kalıcı hâle getirdiği, Dewey'den Piaget'ye ve günümüz eğitim araştırmalarına kadar birçok çalışma tarafından desteklenmektedir. Bununla birlikte Black Mountain Koleji'nin yaşadığı finansal ve ideolojik zorluklar eğitim kurumlarının karşılaşılabileceği zorlukların ve ihtiyaç duydukları destek sistemlerinin önemini de gözler önüne sermektedir.

KAYNAKÇA

- Adamic, L. (1936). Education on a mountain. *Harper's Monthly Magazine*, 172, 516-530.
- Akıman, Ö. Ö. (2012, Haziran). Charles Olson'ın Maximus şiirlerine bakış: kahraman kavramı üzerine bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 29 (1), 199-218.
- Baratalı, S. (2019). *Eklektik hayatlardan deneysel sanat formları*. (Yayımlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi). Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Black Mountain College History Project.
(<https://www.blackmountaincollege.org/history/>)
- Bozkurt, N. (2000). *Sanat ve estetik kuramları*. Bursa: Asa.
- Burunsuz, M. (2019). Cobra Sanatı'nda Deneysel Yaklaşımlar. *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 9 (2), 340-349. DOI: 10.20488/sanattasarim.691281.
- Buyurgan S. ve Buyurgan U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi eğitimin her kademesine yönelik yöntem ve tekniklerle*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Collingwood, R. G. (2011). *Kısaca sanat felsefesi*. (Çev: Kabadayı, T.). Ankara: BilgeSu Yayıncılık.
- Danto, A. C. (2010). *Sanatın sonundan sonra*. (Çev: Demirsü, Z.). İstanbul: Ayrıntı.
- Dewey, J. (2008). Art as experience. In the richness of art education (pp. 33-48). Brill.
https://doi.org/10.1163/9789087906092_003
- Díaz, E. (2014). *The experimenters: Chance and design at black mountain college*. University of Chicago Press.
- Duberman, M. (1993). *Black Mountain: An Exploration in Community*. Dutton. (Original work published 1972)
- Erbay, M. (2013). *Sanat eğitimi üzerine*. (2. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Erzen, J. (1990). *Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretim ve Yorumları*. Çağdaş Avrupa'da Sanat Eğitimi. (61-76). Ankara: Türk Eğitim Dergisi Yayınları.
- Füssl, K.-H. (2006). Pestalozzi in Dewey's Realm? Bauhaus Master Josef Albers among the German-speaking Emigrés' Colony at Black Mountain College (1933-1949). *Paedagogica Historica*, 42(1&2), 77-92.
<https://doi.org/10.1080/00309230600552013>
- Gann, K. (2010). *No Such Thing as Silence: John Cage's 4'33"*. Yale University Press.
- Gombrich, E. H. (1992). *Sanatın öyküsü*. (4. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Harris, M. E. (1987). *The arts at Black Mountain College*. Massachusetts: The MIT Press.

- Harris, M. E. (2002). *The arts at Black Mountain College*. Massachusetts: The MIT Press.
- Jonathan, P., & Maria, T. (2017). Black Mountain College: A Creative Art Space Where It Was Safe to Fail. *World Futures*, 73 (1), 16-22. doi:10.1080/02604027.2017.1311130
- Katz, V. (2013). *Black Mountain College: Experiment in art*. Brizzolis/Spain: The MIT Press.
- Kınay, C. (1993). Sanat tarihi. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kindler, A. M., Pariser, D. A., Berg, A. V., Liu, W. C. ve Dias, B. (2002). Aesthetic modernism, the first among equals? A look at aesthetic value systems in cross-cultural, age and visual arts educated and non-visual arts educated judging cohorts. *International Journal of Cultural Policy*, 8 (2), 135-152. https://doi.org/10.1080/1028663022000009533.
- Küpeli, A. E. (2014). *Çok alanlı sanat eğitimi yönteminin temel tasarım dersi kapsamında öğrencilerin üç boyutlu tasarım çalışmalarında uygulanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Küpeli, A. E. (2018). *Resim-İş eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin güncel sanat yaratım süreçlerinde beden kullanımının rolü*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lane, S. (2019). *The experiment of Black Mountain College, 1933–1957*. In R. Hickman, J. Baldacchino, K. Freedman, E. Hall, & N. Meager (Eds.), *The International Encyclopedia of Art and Design Education*. John Wiley & Sons, Inc. https://doi.org/10.1002/9781118978061.ead031
- Malicki, H. (2021). Deneysel Estetik. *Tykhē: Sanat ve tasarım dergisi (Online)*, 6 (10), 1-7.
- Manyas, N. (2013). *Zaman ve madde ilişkisi bağlamında deneysel sanat çalışmaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Çalışması Raporu). Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Marginson, S. (1993). *Education and public policy in Australia*. UK: Cambridge University Press.
- Morgan, R. P. (2015). *The experimental nature of Black Mountain College: Art, poetics, and community*. UK: Routledge.
- Molesworth, H. (2015). *Leap before you look: Black Mountain College 1933–1957*. New Haven, CT: Yale University and Boston, MA: Institute of Contemporary Art.
- Özderin, S. (2013). Deneysel Araştırmalar Açısından Fotoğrafik Görüntülerde Soyut. *Ulakbilge*, 1 (2), 49-70.
- Piaget, J. (2005). *The psychology of intelligence*. UK: Routledge.

- San, İ. (2010). *Sanat eğitimi kuramları*. (3. Baskı). Ankara: Ütopya.
- Seidel, S., Tishman, S., Winner, E., Hetland, L., & Palmer, P. (2009). *The qualities of quality understanding excellence in arts Education. Project zero; Harvard Graduate School of Education*. Cambridge: Harvard University Press.
- Soykan, Ö. N. (2015). *Estetik ve Sanat Felsefesi*. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Tunalı, İ. (2011). *Estetik beğeni*. (2. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tunalı, İ. (2013). *Felsefenin ışığında modern resim*. (9. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ünlü, M. M. (2022). *Sanat eğitiminde proje temelli öğrenmenin öğrencilerin ilgilerine, başarılarına ve görüşlerine etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

SUMMARY

The main purpose of this research is to determine that the experimental art education approach of Black Mountain College contributes to today's art education and to understand the place of the experimental art field in art education and to examine how Black Mountain College allows students to explore their artistic creativity by considering the experimental art education approach. The importance of the research reveals the contribution of the educational approach of Black Mountain College to today's art education. In line with the purpose and importance of the research, it is aimed to reveal a new perspective by examining what experimental art is and its effect on art education, by revealing the relationship between the art education approach applied at Black Mountain College and experimental art and education, by shedding light on the problematic of theory and practice in art education.

Black Mountain College, fed by the work of John Dewey, gave importance to pedagogical and art education and eliminated the distinction between student-faculty member and administration-faculty member. Adopting a student-centered education approach, Black Mountain College has an understanding that encourages individuals to participate more in their own education. This understanding showed itself as an experimental approach. In this understanding of education, individuals do not only acquire and learn academically, but also gain experience by applying experimental methods and learn by doing and living. In this context, experimental understanding plays an important role in the context of art and design.

Art has been used in various meanings in ancient times. These meanings are defined by concept such as handcraft, emotion, expression, aesthetic etc. These definitions are close to each other and include common rules. Due to the emergence of variations in the fields of art, definitions are expanding in terms of physical, affective and cognitive.

In experimental art education, apart from traditional art education methods and techniques, different disciplines, methods and techniques come together and enable individuals involved in education and training activities to discover their creativity. At this point, the experimental art education of Black Mountain College was examined in the research. The art education approach applied at Black Mountain College has created an innovative understanding of art education by revealing an interdisciplinary structure. With this approach, individuals who receive education are given the opportunity to explore and develop their artistic creativity, while providing them with the opportunity to receive a wide range of education.

The experience-based education approach of Black Mountain College in artistic fields is still considered as the subject of significant research in pedagogical research. With this approach, it can be said that students not only gain theoretical knowledge, but also gain practical skills and learn physically, cognitively and emotionally. Many research studies state that performing artistic experiences makes learning more permanent and improves students' creativity. The educational approach of Black Mountain College is based on these principles, and students learn to work together on artistic projects, share their experiences, and also have the opportunity to discover their own creative potential. In addition, Black Mountain College's faculty allows students to be more actively involved in learning by allowing them to explore their own experiences rather than guiding them directly. This has helped students gain self-confidence and better manage their own learning processes. As a result, Black Mountain College's educational approach based on artistic

experiences emerges as an important subject for pedagogical research both in its period and today. It can be said that this approach based on active and experiential learning by doing-experimentation enables students to participate more actively in learning, improves their creativity and makes learning more permanent.

This research is important in that it deals with the theoretical and practical coexistence within the framework of the concepts of art, education and experimental. However, there is a need for more detailed research studies in terms of the effects and applicability of this understanding of art education.

ORCID

Ali Ertuğrul KÜPELİ ORCID 0000-0003-3485-8489

Muhammet Mustafa ÜNLÜ ORCID 0000-0002-3085-0327

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hâle getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, doküman incelemesine dayalı bir çalışma olduğu için etik kurul izni gerektirmemektedir.

